

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ**

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. М. ДРАГОМАНОВА

**ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ПРОФЕСІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТОРІВ, БУХГАЛТЕРІВ ТА ВИКЛАДАЧІВ
ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН»**

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

**МАТЕРІАЛИ XIII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ «ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ
ТЕХНОЛОГІЇ»**

м. Харків, 24 жовтня 2025 р.

**Дніпро
"Середняк Т.К"
2025**

УДК 316.05

Л 93

*Затверджено до друку Вченою радою Українського державного університету
залізничного транспорту (протокол № 10 від 20.10.2025 р.)*

Головні редактори:

Андрущенко В. П. – доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік Національної академії педагогічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова

Панченко С. В. – доктор технічних наук, професор, академік Транспортної академії України, в. о. ректора Українського державного університету залізничного транспорту

Редакційна колегія:

Абашинік В. О. – д-р. філос. наук, професор

Вельш Вольфганг - габілітований доктор філософії, професор

Каграманян А. О. – канд. техн. наук, доцент

Панченко В. В. – д-р. техн. наук, доцент

Євсєєва О. О. – д-р. економ. наук, доцент

Толстов І. В. – канд. філос. наук, доцент

Людина, суспільство, комунікативні технології: матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. 24 жовтня 2025 р. / відп. за випуск І. В. Толстов. – Дніпро: Середняк Т.К, 2025 – 238 с.

ISBN 978-617-8807-07-8

© Авторський колектив, 2025.

Висновки. Ментальне здоров'я студентської молоді є основним компонентом сталого розвитку суспільства. Заняття з фізичного виховання в закладах вищої освіти України - це ефективний інструмент його підтримки, адже поєднують фізичний, психологічний і соціальний аспекти розвитку. Впровадження Цілей сталого розвитку у цю сферу дає змогу забезпечити інклюзивність, рівність можливостей і формування культури здоров'я, що відповідає сучасним викликам і потребам освітнього середовища.

Список використаних джерел

1. Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України № 722/2019 від 30.09.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019>.

2. Глобальні цілі сталого розвитку. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. URL: <https://naqa.gov.ua/>.

ДОНЕЦЬ С. М., канд. філол. наук, доцент,
НІКІФОРОВА Д. Ю., здобувачка вищої освіти,
*Український державний університет залізничного транспорту,
м. Харків, Україна*

ПРАГМАТИЧНІ ТА ДИСКУРСИВНІ СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ СТВОРЕННЯ КОМІЧНОГО В ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Комічне як основна категорія художньої літератури поєднує естетичну функцію з впливом на сприйняття читача. Гумор, іронія, сатира та пародія створюють багаторівневу гру значень, поєднуючи інтелектуальне задоволення та емоційну реакцію. Стилiстичні засоби формують комічний ефект на мовному та дискурсивному рівнях: прагматичний аспект спрямований на вплив через порушення очікувань і мовні ігри, а дискурсивний – на організацію взаємодії між автором, персонажами і читачем. Поєднання цих підходів дає змогу глибше дослідити механізми комічного ефекту в художньому тексті.

Іронія (від грец. *eironeia* – лукавство) – художній троп, що виражає глузливо-критичне ставлення митця до об'єкта. Її ще називають антифразою, адже висловлювання має значення, протилежне буквальному, поєднуючи зовнішню позитивну форму з внутрішнім запереченням і

критикою. Дискурсивна конструкція підкреслена інтонацією, графічними засобами та може бути супроводжена гіперболою чи антитезою. Контекст іронії включає словесне середовище, ситуацію, міміку й інтонацію, що формує експресивний комунікаційний ефект.

Якщо іронія зазвичай приховує осуд за маскою удаваної доброзичливості, то сатира постає як відкрите, непримиренне висміювання негативного, перетворюючи сміх на гостру зброю соціальної критики.

Сатира (від лат. *satura* – «суміш») – спосіб художнього відображення дійсності через гостре викривальне осміяння негативних явищ. Об'єктом сатири можуть бути окремі особи або ширші соціальні структури, а персоніфіковані образи дають змогу поєднати розважальний ефект із глибокою соціально-психологічною критикою [1]. Комічний ефект формується через перебільшення (гіперболу), шарж, гротеск, пародійну трансформацію дійсності та контраст між очікуваним і реальним.

Пародія (від грец. *parōdia* – «переспів») – це гумористичний або сатиричний твір, який імітує стиль певного автора чи художнього напрямку для висміювання його недоліків або невідповідності сучасним естетичним запитам. Основним засобом комічного ефекту є іронічна імітація, підсилена гіперболою, шаржем і доведенням характерних рис до абсурду. Ефект пародії ґрунтований на прецедентності об'єкта: реципієнт має знати оригінал і розуміти, що саме є предметом висміювання. Комічний ефект може виникати через стилістичну невідповідність між змістом і формою або через висміювання ідеології, звичаїв чи соціальних стереотипів.

Алюзія (від лат. *allusio* – «натяк») – це художньо-стилістичний прийом, який полягає в непрямому посиланні на відомі літературні твори, образи, історичні події чи культурні факти, з розрахунку на ерудицію читача. У деяких випадках алюзію можна розглядати як різновид алегорії, наприклад вираз «Піррова перемога». Алюзія апелює до колективної культурної пам'яті читача і потребує певного фону знань для повного розуміння. Вона часто проявляється у вигляді співзвучного слова або згадки відомого факту, набуваючи значущості лише в контексті тексту, і дає автору змогу висловити ставлення до світу через порівняння, контраст або перегук із вже відомими текстовими структурами [2].

Алюзії є однією з форм прояву ширшого явища інтертекстуальності, коли різні тексти взаємодіють у межах одного твору, створюючи багатошаровий контекст і нові смисли. **Інтертекстуальність** (від лат. *inter* – «між» і *textum* – «тканина») – основне поняття для опису різних форм присутності інших текстів у межах одного тексту – таких як цитата, алюзія,

ремінісценція, пародія, плагіат, стилізація тощо. Кожен текст є «реакцією» на попередні тексти. Текст складається з анонімних, неідентифікованих цитат, які вже були прочитані, але не позначені як цитати: «Це цитати без лапок» [3].

Отже, комічне в художній літературі реалізовано через поєднання прагматичних і дискурсивних стилістичних засобів, які забезпечують багаторівневий ефект взаємодії з читачем, розширюють комічний потенціал тексту, слугуючи ефективним інструментом художньої та комунікативної виразності.

Список використаних джерел

1. Просіна К. М. *Форми та засоби вираження комічного у художньому творі. Сучасні світові тенденції розвитку науки та інформаційних технологій: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 24–25 трав. 2019 р.)* / Нац. акад. наук України, Наук.-навч. центр приклад. інформатики, Ін-т інновац. освіти. Одеса: Ін-т інновац. освіти, 2019. С. 82–84. URL: <https://novaosvita.com/wp-content/uploads/2019/05/ModTrSc-Odesa-May2019.pdf#page=82>.

2. Ярема О. Б. *Алюзія в текстах британської художньої літератури: лінгво-статистичний аспект (на матеріалі творів модерністів): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 – германські мови* / наук. керівник А. Б. Павлюк; Запоріз. нац. ун-т. Запоріжжя, 2016. 355 с. URL: http://phd.znu.edu.ua/page/dis/02_2016/Yarema_dis.pdf.

3. Barthes R. *Image, music, text / essays selected and translated by S. Heath*. London: Fontana Press, an imprint of HarperCollins Publishers, 1977. 217 p.

ЕЛЬ КАСЕМ О. В., *ст. викладач,*
СЕРГІЄНКО Ю. О., *здобувачка вищої освіти,*
Український державний університет залізничного транспорту,
м. Харків, Україна

СУТНІСТЬ І ФУНКЦІЇ САСПЕНСУ В ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ

Саспенс є одним із найефективніших засобів емоційного впливу на читача, він спрямований на підтримання напруженого очікування, створення атмосфери невизначеності та посилення психологічної взаємодії між текстом і реципієнтом.